

smanjivanje, ako već ne onemogućavanje, operacija puke spekulacije; u drugom redu, korak naprijed ka konstrukciji federalne Evrope koja je u isto vrijeme socijalna, i koja ima zajednički budžet i zajedničke ekonomske i socijalne politike; u trećem redu, pripisivanje vrijednovanja državnih finansija, koje su danas povjerene privatnim agencijama za rejting, međunarodnim javnim i nezavisnim autoritetima; u četvrtom redu, oduzimanjem tržištu i političkoj raspoloživosti vitalnih i osnovnih dobara, kakva su vazduh, voda, klimatski balans i ambijentalna imovina posredstvom njihove klasifikacije kao javnih dobara u državnim ustavima i međunarodnim ugovorima; u petom redu, tendencijalno i postepeno ujedinjavanje prava na rad i njegovih garancija, prvo na evropskom nivou pa i na svjetskom nivou i zajedničko uvođenje minimalnih prihoda ex lege pod garancijom preživljavanja; konačno, neophodna je reforma u efektivno reprezentativnom smislu aktuelnih ekonomskih institucija, Međunarodnog monetarnog fonda, Svjetske banke i Svjetske trgovinske organizacije – koje danas kontrolišu najbogatije države, kako bi se one vratile njihovim osnovnim statutarnim funkcijama koje su predviđene od strane Džona Majnarda Kejnza (John Maynard Keynes): finansijskoj stabilnosti, pomoći u razvoju siromašnim državama, promociji zaposlenosti i redukciji neravnoteža i nejednakosti, tj. svemu onome što je upravo suprotno njihovom današnjem angažmanu, koji se sastoji u nametanju državama politika koje su teško antisocijalne.

9.2 Perspektive širenja u intenzionalnom smislu

Ali ekspanzija ustavne paradigme se zahtjeva i u intenzionalnom smislu. U ovoj perspektivi bi bili ojačani i u mnogim slučajevima uvedeni mnogostruki stepeni garancija, kao podrška svima četirima dimenzijama – političkoj, civilnoj, liberalnoj i socijalnoj – ustavne demokratije koje su razlikovane u § 3 i četirima klasama prava koje im odgovaraju. Neću se zadržavati previše na garancijama političkih prava i na reprezentativnosti izabranih institucija, osim toliko da kažem da sprječavanje svemoći većina i njihovih populističkih derivata danas zahtjeva rehabilitaciju uloge parlamenata, oslanjajući se na njihovu kontrolu izvršne vlasti i na zabranu imperativnog mandata, budući da su i jedno i drugo favoriti proporcionalnog izbornog sistema koji su poništeni tendencijalnom transformacijom izbora, izazvanom sve više bipolarnim i majoritarnim sistemima, postajući posjed jedne većine i njenog lidera. Govoriću više o mnogostrukim podjelama vlasti koje se danas zahtjevaju, dalje od klasične monteskjeovske triparticije, kako bi se očuvala politička i građanska prava i relativne dimenzije demokratije, i, s druge strane, o primarnim i sekundarnim garancijama koje zahtjevaju prava na slobodu i socijalna prava protiv njihovih mogućih praznina.

Neophodno je, u prvom redu, iznova uspostaviti razdvajanje javne sfere i ekonomske sfere i ustanoviti primat prve u odnosu na drugu, što su dvije karakteristike modernosti danas razložene od strane mnogostrukih koncentracija vlasti i konflikta interesa koji iz njih slijede. U tom se cilju zahtjeva uvođenje strogih inkompatibilnosti između političkih vlasti i privatnih moći: ne samo primarne garancije, koje su već prisutne u mnogim državama pa i u Italiji, o nemogućnosti izbora na javne funkcije onih koji su titulari značajnih interesa i privatne moći, već i sekundarne garancije, koje se sastoje u pripisivanju kontrole takvih inkompatibilnosti organima koji su imparcijalni.

Star monteskjeovski recept podjele vlasti bi trebao uključiti, u savremenim složenim demokratijama, i odnos između javnih vlasti i socijalnih moći: dakle ne samo između političke sfere i ekonomske sfere, već i između sfere institucija i partija, koje bi trebale da se vrate njihovoj ulozi društvenih organa i instrumenata participacije građana u političkom životu, kao reprezentovanih subjekata koji su ne samo predstavljeni već su i učesnici u formulaciji programa, izboru kandidata i nametanju odgovornosti onima koji su izabrani.